

**ТОЛЕРАНТНОСТТА –
СРЕДСТВО ЗА ЕТИЧЕСКА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ МЕЖДУ ХОРАТА
(АНАЛИЗ НА АНКЕТНИ ДАННИ)**

Йоанна Кирилова

**Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките**

i.kirilova@ibl.bas.bg

Резюме. Статията разглежда антонимите в полето на концепта ТОЛЕРАНТНОСТ. Анализират се анкетни данни, като се търси отговор на въпроса как българинът възприема толерантността, дали я приема като ценност. Извеждат се групи от антоними, обединени от общ семантичен признак, както и водещите опозиционни двойки, които изграждат нагласите на съвременния българин. Разкриват се националноспецифични стереотипни признаци на този ценностно маркиран концепт.

Ключови думи: *ценност; концепт; анкета; толерантност; антоним*

В езикознанието през последните десетилетия се засили интересът към човешките ценности и ролята, която те изпълняват в културата на всеки народ. Този интерес е пряко обвързан с въпроси като „Що е ценност?“, „Има ли общовалидни, общочовешки ценности и кои са те?“, „Променя ли се нагласата към дадена ценност във времето?“. Търсейки отговор на тези и други въпроси, полските етнолингвисти стартират широкообхватен международен проект по създаването на *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów* [Аксиологичен лексикон на славяните и техните съседи] (LASiS 2015 – 2019), чиято цел е „паралелно описание на света на славянските ценности на базата на възможно най-широка сравнителна основа“ (Bartmiński 2018: 7). Идеята за такова съпоставително изследване се заражда в началото на 90-те години, когато се реализира колективната работа *Pojęcie ojczyzny we współczesnych językach europejskich* с редактор Й. Бартмински, в която се разглежда концептът РОДИНА в дванадесет европейски езика (POWJE 1993).

Един от въпросите, на които *Аксиологичният лексикон* търси отговор, е свързан с това има ли ценности, които са общозадължителни и важни за целия европейски свят, за европейската култура. Наред с културните конструкти *свобода и равенство, достойнство, демокрация, човешки права*, които Й. Бартмински предполага в търсене на този отговор, е и концептът ТОЛЕРАНТНОСТ.

Обект на изследване в настоящата статия са езиковите единици (ключовата дума репрезентант и нейните антоними), ексцерпирани от събраните анкети, чрез които концептът ТОЛЕРАНТНОСТ присъства в езика и съзнанието на съвременния българин. Предмет – концептът ТОЛЕРАНТНОСТ като елемент от съвременната/модерната езикова картина на света на българския народ.

От научните разработки, които интерпретират проблема за толерантността като концепт с аксиологична натовареност, интерес представлява статията на Барбара Роджевич *Values, their hierarchy and understanding among Polish, Russian and German students* (Rodziewicz 2017: 141 – 152). В нея се обсъждат и съпоставят начините, по които избрани ценности се концептуализират в съзнанието на полска, руска и немска група от по петстотин студенти, както и йерархическата организация на тези ценности. Въз основа на анкета с предварително подбрани двайсет културни конструкта авторката обобщава, че концептът *толерантност* заема „сравнително ниска или много ниска позиция“ – девета за немците, четиринайсета за поляците и шестнайсета за руснаците (Rodziewicz 2017: 149).

В българската езиковедска литература концептът ТОЛЕРАНТНОСТ е интерпретиран в няколко разработки на Биляна Тодорова. В съпоставително корпусно изследване авторката разглежда модификаторите прилагателни имена, които се съчетават с лексемите *толерантност* и *търпимост* (Тодорова / Todorova 2022: 127 – 134), а в статията *Някои наблюдения върху концепта ТОЛЕРАНТНОСТ в българския език* Б. Тодорова съсредоточава своите търсения върху системните данни за разглеждания концепт (Тодорова / Todorova 2019a).

До момента в българското езиковедие не са правени наблюдения върху концепта ТОЛЕРАНТНОСТ въз основа на проведени анкети. Този вид експериментални данни са сред трите типа базови данни, които според концепцията на етнолингвистите от Люблинската етнолингвистична школа са водещи по отношение проучването на аксиологично маркираните концепти – системни (от речници), анкетни и текстови (т. нар. С – А – Т модел) (Niebrzegowska-Bartmińska 2018: 17).

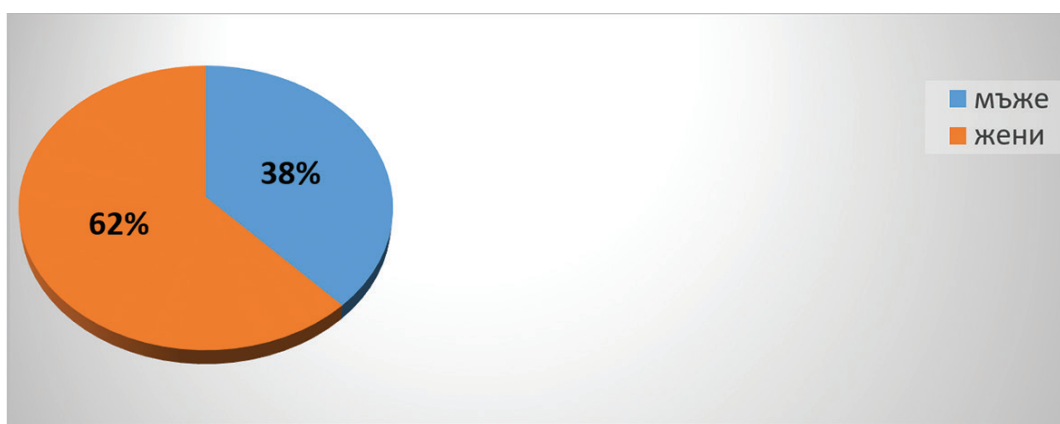
Във връзка с работата по проекта *Теория и практика на аксиологичните изследвания на езика и речта в България – общочовешки универсалии и национална специфика на ценностите* (2023 – 2026), разработван в Секцията за етнолингвистика към Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, в който са заложени за изследване концептите *толерантност, скромност, индивид, общество, надежда, милосърдие, мотивация и отзивчивост*, през 2023 г. е проведена анкета, в която вземат участие 125 респонденти. Анкетата включва въпроси с отворен и асоциативен отговор, както и такива със затворен (избираем) отговор:

1. Запишете първата дума (асоциация), която Ви хрумне, когато чуете думата *толерантност*.
2. Какво според Вас означава думата *толерантност*?
3. Какво означава да си толерантен?
4. Запишете синоним на *толерантност* (може и повече от един).
5. Запишете дума, противоположна на *толерантност*.
6. Към кого, към кои групи хора е добре да бъдем толерантни? Изредете:
7. Добре ли е да сме толерантни?ДА.....НЕ.....
8. Добре ли е да се толерира някой или нещо?ДА.....НЕ...

Подборът на въпросите отговаря на целта, която анкетата си поставя – да регистрира как българинът възприема толерантността, каква е нагласата му спрямо този концепт, дали го приема като ценност, да разкрие националноспецифичните стереотипни признаци на концепта ТОЛЕРАНТНОСТ, а не да търси енциклопедично описание. По думите на Й. Бартмински енциклопедичните дефиниции на концептите би трябвало да са подобни, ако не и идентични в различните езици, тъй като те трябва да са съотнасят с техните обективни характеристики, т.е. с признаци, които се смятат за важни и типични (Bartmiński 2018: 11).

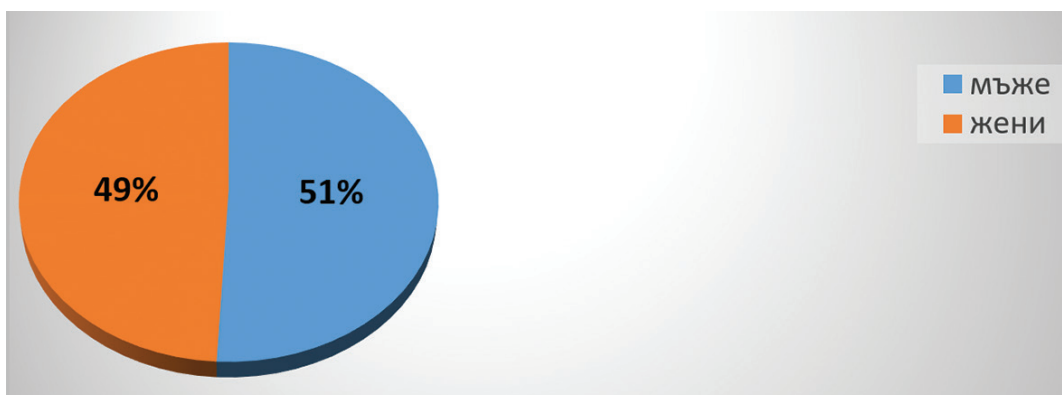
При обработката на анкетите се прилагат декриптивният и количественият метод, както и методът на концептуалния анализ¹.

Респондентите се разделят на две групи: I група – между 18 и 39 години; II група – между 40 и 65 години. В I група броят на мъжете (М) и жените (Ж) е разпределен по следния начин: М – 25, Ж – 41; II група – М – 30, Ж – 29.

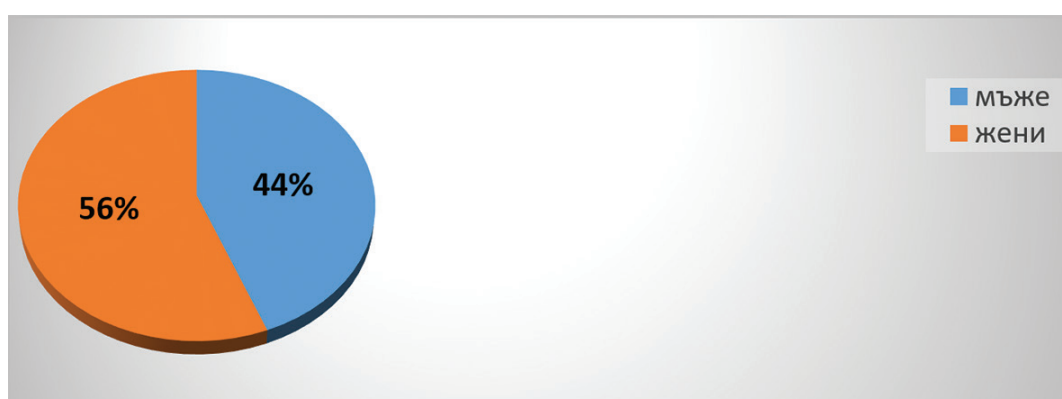
Фиг. 1. Разпределение мъже / жени в I група

¹ Виж по-подробно Легурска, П. За концептуалния анализ в лексикографията (Легурска 1999) .

Фиг. 2. Разпределение мъже / жени във II група

Общият брой на мъжете, участвали в анкетата, е 55, а на жените – 70.

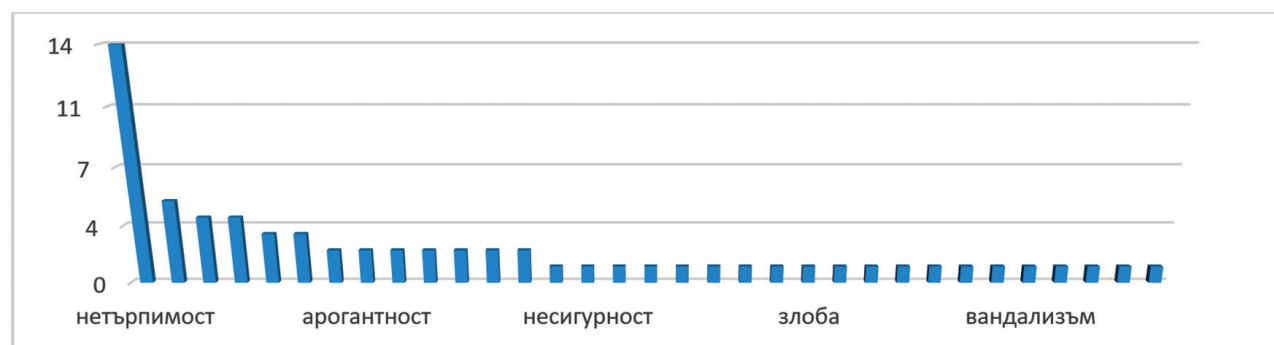

Фиг. 3. Разпределение на участниците в анкетата по пол

В настоящата статия вниманието ще се спре върху въпрос пети – *Запишете дума, противоположна на „толерантност“*.

На този въпрос отговорите при мъжете са, както следва, подредени според честотата на посочване: нетърпимост – 15; неуважение – 5; неразбиране – 4; нетолерантност – 4; егоизъм – 3; предразсъдъци – 3; неприемане – 2; арогантност – 2; слабост – 2; безразличие – 2; омраза – 2; ограниченост – 2; нечовечен – 2; невежество – 1; несигурност – 1; неуважителен – 1; неподкрепяне – 1; неразбиране на различията – 1; осъждане – 1; груб – 1; грубост – 1; злоба – 1; злобен – 1; отрицание – 1; отхвърляне – 1; нечовечност – 1; нулева толерантност – 1; нетолерантен – 1; вандализъм – 1; шовинизъм – 1; агресивен – 1; незачитане (на мнение, избор и др.) – 1.

Общо мъжете респонденти дават 67 отговора (при 55 анкетиращи), тъй като анкетата позволява да бъде посочен повече от един отговор. Само един респондент се е затруднил да посочи отговор.

Фиг. 4. Антоними на *толерантност* при мъжете

При разглеждане на резултатите с отчитане на пола отговорите на мъжете извеждат на първо място лексемата *нетърпимост*, която съставлява 22% от отговорите, следвана от *неуважение* – 7%; *неразбиране* и *нетолерантност* – по 6%.

Отговорите, които жените са дали на разглеждания въпрос, са: нетърпимост – 20; нетолерантност – 5; предрасъдъци – 5; нетърпелив – 3; агресия – 3; безразличие – 3; омраза – 3; ограниченост – 3; лош – 2; груб – 2; дискриминация – 2; слабост – 2; несигурност – 2; нечовечност – 2; нечовечен – 2; неуважение – 2; егоизъм – 2; неразбиране – 3; арогантност – 1; тесногърдие – 1; себичност – 1; злобен – 1; егоист – 1; несъобразителност – 1; наглост – 1; тирания – 1; цинизъм – 1; интолерантност – 1; неуважителност – 1; неотстъпчивост – 1; нетърпим – 1; нетолерантен – 1; грубост – 1; себелюбие – 1; фанатизъм – 1; неприязън – 1; подигравка – 1; не одобрявам – 1; не подкрепям – 1; безразсъдство – 1; досаден – 1; безразличен – 1; отрицание – 1; сприхав – 1; нервен – 1; нетолерантщина – 1; липса на уважение към хората – 1; да нямаме добро отношение към хората – 1.

Общият брой на отговорите при жените е 96 (при 70 респонденти от женски пол). Четири от анкетираните жени не са посочили отговор.

Фиг. 5. Антоними на толерантност при жените

Видно е, че жените също посочват най-често като антоним на лексемата *толерантност* думата *нетърпимост*, която, подобно на отговорите на мъжете, съставлява 21% от всички. Следват антонимите *нетолерантност* и *предрасъдъци*, обхващащи по 5% от всички отговори.

При разглеждане на получените отговори прави впечатление, че на абстрактното понятие *толерантност*, което е подадено като изходно в анкетата, някои от респондентите са посочвали като антоним качество или действие и състояние.

При бърз преглед на българските лексикографски източници се забелязва подобна особеност: в онлайн изданието на Речника на българския език *толерантност* е представена като производна на прилагателното име *толерантен* (РБЕ / RBE 2000). По същия начин е изведено значението ѝ в Българския тълковен речник на Л. Андрейчин и кол. (БТР / BTR 2007: 974), а в Тълковния речник с фразеологични словосъчетания (ТРФС / TRFS 1997: 779) изобщо липсва речникова статия за отвлеченото съществително *толерантност*, открива се само статия за прилагателното *толерантен*. Коментирайки тази особеност, Б. Тодорова вижда връзка с факта, че най-ранно навлязла и регистрирана в българското езиково пространство „е употребата на прилагателното име „толерантно“ в пловдивския в. „Южна България“, орган на източнорумелийската Либерална партия, в неговия бр. 22 от 1883 г.“ (Тодорова / Todorova 2019a: 309).

Фиг. 6. Съотношение абстракция – качество – действие при всички респонденти

Следните отговори са посочени както в групата на мъжете, така и в групата на жените: **абстракции**: нетърпимост – 35; нетолерантност – 9; неуважение – 7; егоизъм – 5; нечовечност – 3; неразбиране – 7; предразсъдъци – 8; безразличие – 5; омраза – 5; арогантност – 3; слабост – 4; несигурност – 3; грубост – 2; **качества**: нечовечен – 4; груб – 3; злобен – 2; нетолерантен – 2.

Отговори, посочени само от мъжете: **абстракции**: неприемане – 2; ограниченост – 2; невежество – 1; неподкрепяне – 1; неразбиране на различията – 1; осъждане – 1; злоба – 1; отхвърляне – 1; нулева толерантност – 1; вандализъм – 1; шовинизъм – 1; незачитане (на мнение, избор и др.) – 1; **качества**: неуважителен – 1; агресивен – 1.

Фиг. 7. Съотношение абстракция – качество – действие при мъжете

Отговори, посочени само от жените: **абстракции**: агресия – 3; ограниченост – 3; несъобразителност – 1; наглост – 1; тирания – 1; цинизъм – 1; интолерантност – 1; безразсъдство – 1; неуважителност – 1; неотстъпчивост – 1; дискриминация – 2; тесногърдие – 1; себичност – 1; нетолерантщина – 1; себелюбие – 1; фанатизъм – 1; неприязън – 1; подигравка – 1; **качества**: лош – 2; нетърпелив – 3; егоист – 1; нетърпим – 1; досаден – 1; безразличен – 1; сприхав – 1; нервен – 1; **действия или състояния**: не одобрявам – 1; не подкрепям – 1; липса на уважение към хората – 1; да нямаме добро отношение към хората – 1.

Фиг. 8. Съотношение абстракция – качество – действие при жените

Налага се наблюдението, че жените са по-склонни, в сравнение с мъжете, да мислят конкретно, а не в отвлечени представи и идеи, като на думата стимул, назоваваща абстрактно понятие, те по-често отговарят с лексеми, назоваващи отрицателни качества от човешкия характер или пък техния носител – такива, каквито проявява или би проявявал човек, който не притежава толерантност в своите взаимоотношения. Така културният конструкт ТОЛЕРАНТНОСТ ясно се очертава като етическа категория, разграничаваща егоиста от алтруиста, безразличния от съпричастния.

При отчитане на отговорите, групирани на възрастов принцип, анкетата очертава следната картина:

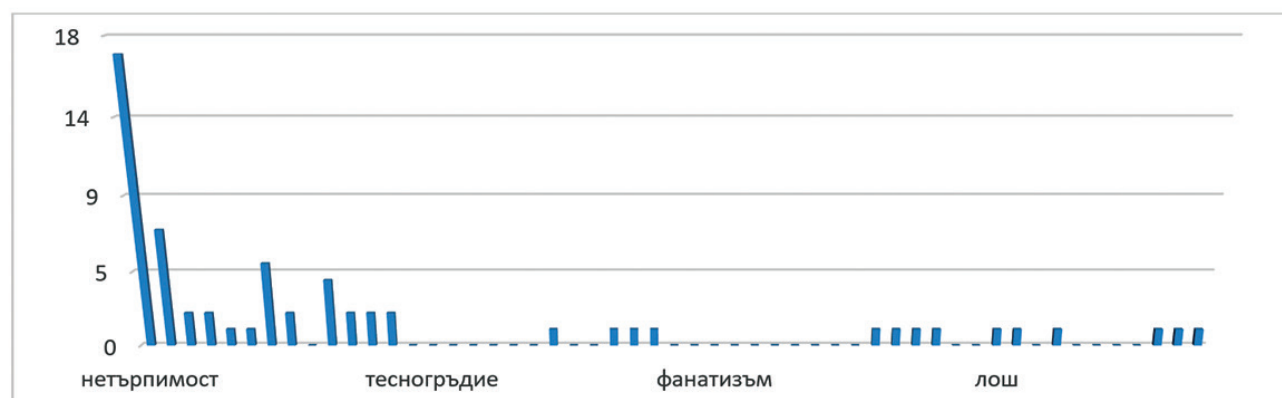
За възрастова група от 18 – 39 г.: нетърпимост – 18; нетолерантност – 2; предразсъдъци – 6; нетърпелив – 2; агресия – 2; безразличие – 4; омраза – 0; ограниченост – 3; лош – 1; груб – 1; неуважителност – 1; дискриминация – 1; слабост – 2; несигурност – 3; нечовечност – 3; нечовечен – 0; неуважение – 5; егоизъм – 3; неразбиране – 3; арогантност – 3; тесногърдие – 1; себичност – 1; злобен – 2; егоист – 1; несъобразителност – 1; наглост – 1; тирания – 1; цинизъм – 1; интолерантност – 1; неуважителност – 1; неотстъпчивост – 0; нетърпим – 0; нетолерантен – 1; грубост – 1;

себелюбие – 1; фанатизъм – 1; неприязън – 1; подигравка – 1; не одобрявам – 1; не подкрепям – 1; безразсъдство – 1; досаден – 1; безразличен – 1; отрицание – 1; сприхав – 0; нервен – 0; нетолерантщина – 0; липса на уважение към хората – 1; да нямаме добро отношение към хората – 1; невежество – 1; неуважителен – 1; неподкрепяне – 1; осъждане – 0; отхвърляне – 1; нулева толерантност – 0; вандализъм – 1; шовинизъм – 1; незачитане на мнение, избор и др. – 0.

Фиг. 9. Разпределение на отговорите на възрастов признак – I група

II група: нетърпимост – 17; нетолерантност – 7; предразсъдъци – 2; нетърпелив – 2; агресия – 1; безразличие – 1; омраза – 5; ограниченост – 2; лош – 1; груб – 1; неуважителност – 0; дискриминация – 1; слабост – 0; несигурност – 0; нечовечност – 0; нечовечен – 4; неуважение – 2; егоизъм – 2; неразбиране – 2; арогантност – 0; тесногърдие – 0; себичност – 0; злобен – 0; егоист – 0; несъобразителност – 0; наглост – 0; тирания – 0; цинизъм – 0; интолерантност – 0; неуважителност – 0; неотстъпчивост – 1; нетърпим – 1; нетолерантен – 1; грубост – 0; себелюбие – 0; фанатизъм – 0; неприязън – 0; подигравка – 0; не одобрявам – 0; не подкрепям – 0; безразсъдство – 0; досаден – 0; безразличен – 0; отрицание – 1; сприхав – 1; нервен – 1; нетолерантщина – 1; липса на уважение към хората – 0; да нямаме добро отношение към хората – 0; невежество – 0; неуважителен – 0; неподкрепяне – 0; осъждане – 1; отхвърляне – 1; нулева толерантност – 1; вандализъм – 0; шовинизъм – 0; незачитане на мнение, избор и др. – 1.

Фиг. 10. Разпределение на отговорите на възрастов признак – II група

При респондентите и от двете възрастови групи с най-голяма честотност е антонимът *нетърпимост* с общо 35 позовавания, следван от *нетолерантност* – с 9 и *предразсъдъци* – с 8.

Доказателство за значимостта на даден концепт, за водещото му място в системата от концепти на даден народ е и включването му в бинарни опозиции (Кирилова 2017: 75). Това се изтъква като „един от най-важните признаци в категориалния статус на концептите, като основополагащ техен признак“ (Карасик 2005: 30 – 33). Събраният анкетен материал позволи да бъдат очертани следните по-значими групи от антоними, обединени по общност на семите, и да бъдат очертани водещите

опозиционни двойки в полето на концепта ТОЛЕРАНТНОСТ, които имат пряка връзка с нагласите на съвременния българин спрямо този културен конструкт.

С най-висока фреквентност и следователно доминираща сред антонимите на *толерантност* е групата с общ семантичен признак ‘отрицание’, като на морфемно ниво съставляващите я лексеми се обединяват от наличието в своята структура на представката с отрицателно значение *не-*: *нетърпимост, неуважение, неразбиране, нетолерантност, нечовечен, невежество, несигурност, неуважителен, неподкрепяне, неразбиране на различията, нечовечност, нулева толерантност, нетолерантен, незачитане (на мнение, избор и др.), нетърпелив, неуважителност, несъобразителност, неотстъпчивост, нетърпим, неприязън, нетолерантщина*. Към тази група отнасяме и лексемата *интолерантност*, при която се открива представката с чужд произход *ин-*, имаща същата функция – да образува отрицателни форми. Интересен отговор представлява лексемата *нетолерантщина*, при която отрицанието е допълнително подчертано и чрез употребената наставка, носеща засилена пейоративна оценъчност. Тази група съставлява 57,6% от всички отговори (93 отговора) и позволява в полето на концепта ТОЛЕРАНТНОСТ да бъде изведена опозицията *отрицание – одобрение*.

Отговорите позволяват да се изведе и група, обединена от семата ‘човек’. В нея освен лексемите *нечовек, нечовечен* се включват и такива, назоваващи отрицателни човешки качества или постъпки: *лош, нетърпелив, егоист, нетърпим, досаден, безразличен, сприхав, нервен, неуважителен, агресивен, груб, злобен*. Тази група съдържа 23 употреби, формира 14,11% от общите отговори и позволява да бъде изведена бинарната опозиционна двойка *добро – зло*.

Интересна група от отговорите на респондентите образуват тези лексеми, в които присъства семата ‘граница’. Към нея бихме причислили отговори като *ограниченост, отхвърляне, тесногръдие, егоизъм, егоист, себелюбие, себичност*. Липсата на толерантно отношение поставя ясна граница между индивида и другите – *аз, мен, себе си* – се задава като норма, нормалност, отправна гледна точка, спрямо която се оценява и отхвърля другият, различният. Общият брой употреби на тези лексеми е 10, което съставлява 6,13% от всички отговори. Тази група антоними очертава дихотомията *свой – чужд (аз – другите)*.

Групата, обединена от семата ‘липса’, съставлява също 6,13% от отговорите на респондентите. В нея се открояват две подгрупи. В първата значението ‘липса’ се установява на лексикално равнище – *липса на уважение, да нямаме добро отношение към хората, нулева толерантност*. Към втората се причисляват онези лексеми, които на морфемно равнище се обединяват от наличието на представката *без-*: *безразличие, безразсъдство, безразличен*. Тази група способства за извеждането на опозицията *наличие – липса*.

Фиг. 11. Обобщение на резултатите по общност на семите

Разгледаният въпрос от проведената анкета и получените резултати доказват предпоставената теза, че ТОЛЕРАНТНОСТТА е ценност за съвременния българин и в българската езикова картина на света е видяна като средство за етическа диференциация между хората, като ориентир за стойността и качествата на отделния индивид.

Цитирана литература / References

БТР 2007: *Български тълковен речник*. Второ издание. Л. Андрейчин, Л. Георгиев, Ст. Илчев, Н. Костов, Ив. Леков, Ст. Стойков, Цв. Тодоров. София: Държавно издателство „Наука и изкуство“. (BTR 1963: *Balgarski talkoven rechnik. Vtoro izdanie. L. Andrejchin, L. Georgiev, St. Ilchev, N. Kostov, Iv. Lekov, St. Stojkov, Tsv. Todorov. Sofia: Darzhavno izdatelstvo "Nauka i izkustvo".*)

- Карасик 2005: Карасик, В. И. и кол. *Иная ментальность*. Москва: ГНОЗИС. (Karasik 2005: Karasik, V. I. i kol. *Inaya mentalnost*. Moskva: GNOZIS.)
- Кирилова 2017б: Кирилова, Й. *Представата за ума в българската езикова картина за света*. София: ДиоМира. (Kirilova 2017b: Kirilova, Y. *Predstavata za uma v balgarskata ezikova kartina za sveta*. Sofia: DioMira.)
- Легурска 1999: Легурска, П. За концептуалния анализ в лексикографията. – *Лексикографски преглед*, № 1, с. 7 – 12. (Legurska 1999: Legurska, P. Za kontseptualniya analiz v leksikografiyata. – *Leksikografski pregled*, № 1, s. 7–12.)
- Нанов 1968: Нанов, Л. *Български синонимен речник*. София: Наука и изкуство. (Nanov 1968: Nanov, L. *Balgarski sinonimen rechnik*. Sofia: Nauka i izkustvo.)
- Нанова 2019: Нанова, А. *Български синонимен и антонимен речник с фразеологизми*. София: Просвета. (Nanova 2019: Nanova, A. *Balgarski sinonimen i antonimen rechnik s frazeologizmi*. Sofia: Prosveta.)
- РАБЕ 2014: Пернишка, Е., Ст. Василева. *Речник на антонимите в българския език*. София: Наука и изкуство. (Pernishka, Vasileva 2014: Pernishka, E., St. Vasileva. *Rechnik na antonimite na balgarski ezik*. Sofia: Nauka i izkustvo.)
https://archive.org/details/20200528_20200528_0512/page/141/mode/1up?view=theater&q=%D0%B4%D1%83%D1%88%D0%B0
- РБЕ 2000: *Речник на българския език*. (Rechnik na balgarskiya ezik) <https://ibl.bas.bg/rbe/>
- Тодорова 2019а: Тодорова, Б. Някои наблюдения върху концепта ТОЛЕРАНТНОСТ в българския език. – В: *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów. Jedność w różnorodności. Wokół słowiańskiej aksjofery*. Lublin: UMCS, s. 307 – 320. (Todorova 2019b: Todorova, B. Nyakoi nablyudeniya varhu kontsepta TOLERANTNOST v balgarskiya ezik. – In: *Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów. Jedność w różnorodności. Wokół słowiańskiej aksjofery*. Lublin: UMCS, s. 307 – 320.)
- Тодорова 2019б: Тодорова, Б. За атрибутите на толерантността: структурно-семантична характеристика на прилагателните, употребявани в съчетание със съществителното *толерантност* в българската преса между Освобождението и 1944 г. – В: *Българистични четения – Seged 2019*. Международна научна конференция Seged, Унгария, 13 – 14 юни 2019 г. Szeged: JATEPress, с. 235 – 243. (Todorova 2019a: Todorova, B. Za atributite na tolerantnostta: strukturno-semantichna harakteristika na prilagatelnite, upotrebyavani v sachetanie sas sashtestvitelnoto *tolerantnost* v balgarskata presa mezhdru Osvobozhdenieto i 1944 g. – In: *Balgaristichni cheteniya – Seged 2019*. Mezhdunarodna nauchna konferentsiya Seged, Ungariya, 13 – 14 yuni 2019 g. Szeged: JATEPress, s. 235 – 243.)
- ТРФС 1997: *Тълковен речник с фразеологични словосъчетания*. София, Д. Делчева. (TRFS 1997: *Talkoven rechnik s frazeologichni slovosachetaniya*. Sofia, D. Delcheva.)
- Bartmiński 2018: Bartmiński, J. The Axiological Lexicon of Slavs and their Neighbours. What does it contain, what principles is it based on, who is it intended for? – *The Axiological Lexicon of Slavs and their Neighbours. Vol. 1 The Concept of HOME*. Lublin: pp. 7 – 15.
- LASiS 2015 – 2019: *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*. Tom 1 – 5. red. Jerzy Bartmiński, Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Niebrzegowska-Bartmińska 2018: Niebrzegowska-Bartmińska, S., What data are relevant to ethnolinguistic analyses? – In: *Ethnolinguistics* № 29, Lublin: pp. 11 – 29.
- POWJE 1993: *Pojęcie ojczyzny we współczesnych językach europejskich*. red. Jerzy Bartmiński, Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej.
- Rodziewicz 2017: Rodziewicz, B. Values, their hierarchy and understanding among Polish, Russian and German students. – In: *Etnolingwistyka*, № 28, Lublin: pp.141 – 152.
- Todorova 2022: Todorova, B. The cultural concept of TOLERANTNOST (TOLERANCE) in Bulgarian media. – *I Międzynarodowy Kongres Etnolingwistyczny. T. 4. Nazwy wartości i koncepty kulturowe. Hierarchie i rekonstrukcje*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, pp. 269 – 282.

**TOLERANCE –
A MEANS OF ETHICAL DIFFERENTIATION BETWEEN PEOPLE
(ANALYSIS OF SURVEY DATA)**

Yoanna Kirilova

Institute for Bulgarian Language „Prof. L. Andreychin“ – Bulgarian Academy of Sciences

i.kirilova@ibl.bas.bg

Abstract. The article examines the antonyms in the field of the concept TOLERANCE. Survey data are analyzed seeking an answer to the question of how the Bulgarians perceive *tolerance*, whether they accept it as a value. Groups of antonyms united by a common semantic feature are derived, as well as the leading oppositional pairs that build the attitudes of the modern Bulgarians. Nationally specific stereotypical signs of this value-marked concept are revealed.

Key words: *value; concept; survey; tolerance; antonym*

Yoanna Kirilova
Institute for Bulgarian Language
Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17
Sofia 1113
Bulgaria

<https://doi.org/10.7546/ConfIBL2024.26>